

Program mezinárodní konference **TEXTIL V MUZEU**
LITURGICKÝ A OBŘADNÍ TEXTIL, ODĚVY A DOPLŇKY

TERMÍN
MÍSTO KONÁNÍ
TÉMA 2015

9. až 10. června 2015 v Technickém muzeu v Brně / Purkyňova 105 / Brno-Královo Pole

LITURGICKÝ A OBŘADNÍ TEXTIL, ODĚVY A DOPLŇKY

Konference se koná ve spolupráci s odbornými komisemi Asociace muzeí a galerií České republiky

PROGRAM
KONFERENCE

1. DEN JEDNÁNÍ
9. ČERVNA

10,00 – 11,00 prezentace účastníků

POSTEROVÉ PREZENTACE:

Mgr. art. Monika Hanečková (Ústredie ľudovej umeleckej výroby Bratislava, Slovensko):
Dalmatika z Hronského Beňadiku z 18. storočia – morfológia vlákien

doc. Mgr. art. Sylvia Birkušová (Vysoká škola výtvarných umění, SNM-Historické muzeum, Bratislava, Slovensko): **Reštaurovanie a výskum súboru sakrálnych textilií 18. a 19. storočia zo zbierkového fondu SNM – Historického múzea v Bratislave, realizovaného v rámci projektu KEGA 001VŠVU-4/2014.**

POWERPOINTOVÁ PREZENTACE:

Bc. Soňa Krátká, Pardubice: **Nejzajímavější výstavy východočeských muzeí v roce 2015.**

1. BLOK PŘEDNÁŠEK

Slavnostní přivítání účastníků konference vedením Technického muzea v Brně a informace o činnosti Pracovní skupiny Textil při Komisi konzervátorů-restaurátorů AMG (Ing. Jindřiška Droženová, Muzeum hl. m. Prahy).

11,20 – 11,35 Ing. ThDr. Pavel Kopeček, Th.D. (Teologická fakulta CMTF Univerzita Palackého v Olomouci):
Liturgický oděv – historie a symbolika.

11,40 – 11,55 PhDr. Radek Martínek, Ph.D. (Biskupství královehradecké): **Tridentský nebo gotický? Proměna tvarů bohoslužebných rouch na pozadí liturgických reforem 19. a 20. století.**

12,00 – 12,15 doc. Mgr. art. Sylvia Birkušová (Vysoká škola výtvarných umění, SNM-Historické muzeum, Bratislava, Slovensko): **Reštaurátorský výskum a reštaurovanie neskorogotickej kazuly s pašiovými scénami.**

12,20 – 12,35 Barbora, Hejlová (ALERION s.r.o. Brno): **Liturgické roucho – ornát** (komerční prezentace).

12,40 – 13,00 přestávka na občerstvení

Program mezinárodní konference **TEXTIL V MUZEU**
LITURGICKÝ A OBŘADNÍ TEXTIL, ODĚVY A DOPLŇKY

2. BLOK PŘEDNÁŠEK

13,00 – 13,15 PhDr. Radek Martínek, Ph.D. (Biskupství královehradecké): **Jiří Jindřich z Mayerswaldu, olomoucký kanovník a jeho fundace liturgických rouch olomoucké katedrále. Poznámky k počátkům výzkumu největší střeoevropské kolekce parament.**

13,20 – 13,35 Mgr. Andrea Březinová (Moravská galerie v Brně): **Výstava „drobného“ církevního umění. Textilie ze sbírky Friedricha Wachsmanna.**

13,40 – 13,55 Mgr. Andrea Husseiniová (Moravská galerie v Brně): **Barokní liturgické textilie ze sbírky Moravské galerie v Brně.**

14,00 – 14,15 Mgr.art Dana Fagová a Bc. Veronika Šulcová, DiS (Historické muzeum – Národní muzeum, Praha): **Restaurování fragmentu kasule z poloviny 17. století. Využití nových metod lokálního čištění.**

14,15 – 14,30 *přestávka na občerstvení*

3. BLOK PŘEDNÁŠEK

14,30 – 14,45 Mgr.art. Ľubomíra Abrahámová (Slovenské národné muzeum – Historické muzeum, Bratislava, Slovensko): **Reštaurovanie dvoch oltárnych vankúšov zo 17. storočia z Archívu biskupského úradu Spišská Kapitula.**

14,50 – 15,05 PhDr. Sabina Malcová, Ph.D. (nezávislá expertka v oboru islámského umění, Praha): **Islámské tkaniny v křesťanském liturgickém a obřadním textilu.**

15,10 – 15,25 Mgr. Klára Posekaná (Hornické muzeum Příbram, p.o.): **Šatník Panny Marie Svatohorské.**

15,30 – 15,45 Mgr. Monika Tauberová (Oddělení etnografické, Historické muzeum, Národní muzeum – Praha): **Liturgický textil z kostela sv. Jakuba v Kutné Hoře ve sbírce Národního muzea.**

15,50-16,10 *přestávka na občerstvení*

4. BLOK PŘEDNÁŠEK

16,10 – 16,25 Hana Tefal Juránková M.A. (Velké Přílepy): **Jezulátko z kostela Sv. Ignáce v Praze na výstavě Pernštejnové a jejich doba.**

16,30 – 16,45 Mgr. Helena Milerová (Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě): **Historie paramentářství v Jablonném nad Orlicí.**

16,50 – 17,05 Mgr. Marie Kuldová (Národní památkový ústav, u. o. p. Střední Čechy) a Hana Harapat (Městské muzeum Česká Třebová): **Nechtěné řemeslo. Zhotovování liturgických rouch v socialistickém Československu.**

17,10 – 17,25 Ing. Markéta Škrdlantová, Ph.D. (Vysoká škola chemicko-technologická v Praze): **Chemické čištění kovových doplňků – vliv na textilie.**

17,30 – 17,45 Bc. Lucie Radoňová (Muzeum hl.m. Prahy): **Adjustace krajek z pozůstalosti Valerie David Rhonfeld.**

Ukončení 1. dne konference

Od 19.00 **Společenský večer** pro účastníky konference v Technickém muzeu v Brně – Ulička řemesel, hospoda U Pavlíků. Je nutné potvrdit účast na Společenském večeru v den prezentace!

Program mezinárodní konference **TEXTIL V MUZEU**
LITURGICKÝ A OBŘADNÍ TEXTIL, ODĚVY A DOPLŇKY

2. DEN JEDNÁNÍ
10. ČERVNA

1. BLOK PŘEDNÁŠEK

9,00 – 9,20 Radek Polách (Muzeum Novojičínska, p.o.): **Církevní, liturgické a obřadní pokrývky hlavy 19. a 20. století v muzejních sbírkách.**

9,25 – 9,45 Mgr. Martin Šimša, Ph.D. (Národní ústav lidové kultury, Strážnice): **Liturgický a kněžský oděv v knihách krejčovských stříhů z Českých zemí v 16. až 18. století.**

9,50 – 10,10 Mgr. Martina Lehmannová (Uměleckoprůmyslové museum v Praze): **Liturgické textilie ze sbírek Uměleckoprůmyslového musea v Praze.**

10,15 – 10,35 Bc. Jitka Svobodová (Uměleckoprůmyslové museum v Praze): **Příprava podkladů pro projekt konzervace textilií, podpořený z EHP a Norských fondů.**

10,40 – 11,00 *přestávka na občerstvení*

2. BLOK PŘEDNÁŠEK

11,00 – 11,20 Veronika Richtr Nauschová (Židovské muzeum v Praze): **Židovské textilie související s obřady a tradicemi kolem narození dítěte.**

11,25 – 11,45 prof. PhDr. Alena Křížová, Ph.D. (Ústav evropské etnologie, Filozofická fakulta, Masarykova univerzita, Brno): **Lidové obřadní plachty.**

11,50 – 12,10 Mgr. Markéta Tobolová (Etnografický ústav, Moravské zemské muzeum): **Úvodnice ze sbírek Etnografického ústavu Moravského zemského muzea.**

12,15 – 12,30 *přestávka na občerstvení*

3. BLOK PŘEDNÁŠEK

12,30 – 12,50 PhDr. Lenka Nováková (emeritní pracovnice Moravského zemského muzea): **Křestní vínky a roušky v Etnografickém ústavu Moravského zemského muzea.**

12,55 – 13,15 Mgr. Eva Hovorková (Muzeum Těšínska, p. o.): **Obřadní oděvní součástky ve sbírce Muzea Těšínska.**

13,20 – 13,40 Mgr. Petra Hrbáčová (Národní ústav lidové kultury, Strážnice): **Svatební čepce ze Strážnicka ve sbírkách NÚLK.**

13,45 – 14,05 PhDr. Miroslava Burianová (Národní muzeum, Praha): **Oděv sváteční i smuteční.**

14,05 oficiální ukončení konference

EXKURZE

Ve 14,15 společný přesun do Vily Löw-Beer, kde je od 15,15 rezervována komentovaná prohlídka prostor domu významné brněnské rodiny, která patřila k předním vlnářským podnikatelským elitám v Brně. V tomto domě vyrostla Greta Tugendhat manželka Fritze Tugendhat, majitele vily Tugendhat stojící na pozemku patřícím původně k vile Löw-Beer. Domem a vznikající expozicí přibližující historii domu i život rodiny nás bude provázet PhDr. Petra Svobodová, Ph.D., vedoucí pobočky. Více o vile najdete na <http://loew-beer.muzeumbrnenska.cz/cs/index.aspx> a <http://www.vilalowbeer.cz/>. V objektu vily je velká prostorná zahrada s kavárnou, kde se můžeme občerstvit.

Program mezinárodní konference **TEXTIL V MUZEU**
LITURGICKÝ A OBŘADNÍ TEXTIL, ODĚVY A DOPLŇKY

SPONZOŘI

Konferenci podpořila firma **EMBA, spol. s r. o. Paseky nad Jizerou**

Během konference bude prezentována firma: **EMBA, spol. s r. o. a ALERION s.r.o.**

**POKYNY PRO ÚČASTNÍKY
KONFERENCE**

Místo konání konference – Technické muzeum v Brně, Purkyňova 105, Brno – Královo Pole.
Příjezd: tramvaj č. 12 směr Technologický park, zastávka Technické muzeum.

Účastnický poplatek

Preferujeme platby převodem na účet TMB do 5. června. Bankovní spojení: číslo účtu 9035621/0100 (KB Brno), variabilní symbol 1006, specifický symbol – jméno účastníka nikoliv instituce (uvést do kolonky pro text, v případě hromadné platby stačí jedno jméno). Při prezentaci předložit potvrzení o zaplacení poplatku na účet TMB.

200 Kč / osoba – přednášející či student denního studia na VŠ
600 Kč / osoba – platba převodem na účet TMB do 6. června
700 Kč / osoba – platba na místě

Při prezentaci bude účastníkům předáno potvrzení o zaplacení konferenčního poplatku.

Ubytování si účastníci zajišťují sami.

Burza tiskovin: Již tradičně bude pro účastníky konference vyčleněn prostor pro vzájemnou výměnu nebo prodej knih, časopisů a propagačních tiskovin muzeí a galerií.

Kontaktní adresa na organizátory konference

PhDr. Petra Mertová, Ph.D.

Technické muzeum v Brně, Purkyňova 105, 612 00 Brno

mertova@technicalmuseum.cz nebo info@technicalmuseum.cz

tel.: +420 541 421 428, +420 541 421 411 (recepce), +420 732 264 594

Program mezinárodní konference

TEXTIL V MUZEU LITURGICKÝ A OBŘADNÍ TEXTIL, ODĚVY A DOPLŇKY

ANOTACE PŘEDNÁŠEK

1. DEN JEDNÁNÍ
9. ČERVNA

1. BLOK PŘEDNÁŠEK

Ing. ThDr. Pavel Kopeček, Th.D. (Teologická fakulta CMTF Univerzita Palackého v Olomouci): Liturgický oděv – historie a symbolika.

Vývoj liturgického oděvu, jeho rozdělení a symbolika. Liturgický oděv duchovních používán při obřadech. Kněžská a liturgická móda 19. a 20. století. Současná praxe liturgického oděvu a jeho využití v různých konfesích.

PhDr. Radek Martínek, Ph.D. (Biskupství královehradecké): Tridentický nebo gotický? Proměna tvarů bohoslužebných rouch na pozadí liturgických reforem 19. a 20. století.

V polovině 19. století je velká část evropské společnosti okouzlena starým středověkým uměním. Intelektuální elity západní Evropy znovu hledají duchovní kořeny a nacházejí je v ještě nerozdělené středověké církvi. „Gothic Revival“ zasahuje nejenom výtvarné umění a architekturu. V liturgii se dotýká veškerého bohoslužebného náčiní s jedinou výjimkou - liturgických oděvů, u kterých je nadále Římem nekompromisně požadován barokní (tridentický) střih. Hledání nových podob bohoslužebného oděvu se najednou stává viditelným symbolem mnohem hlubších změn uvnitř církve na prahu nové doby.

doc. Mgr.art. Sylvia Birkušová (Vysoká škola výtvarných umění, SNM-Historické muzeum, Bratislava, Slovensko): Reštaurátorský výskum a reštaurovanie neskorogotickej kazuly s pašiovými scénami.

Prezentácia výsledkov reštaurátorského výskumu a priebeh reštaurovania neskorogotickej kazuly s pašiovými scénami, s výšivkou z tretej štvrtiny 15. storočia. Pri porovnávaní s inými zachovalými výšivkami neskorého stredoveku je možno vnímať z hľadiska kvality skôr ako provinčný variant. Napriek týmto skutočnostiam je jej dorzálny kríž jednou z mála zachovaných výšiviek pochádzajúcich z 15. storočia zo Slovenska. Reštaurovaná je v rámci pripravovanej výstavy „Paramenty, liturgické textilie“ na Bratislavskom hrade.

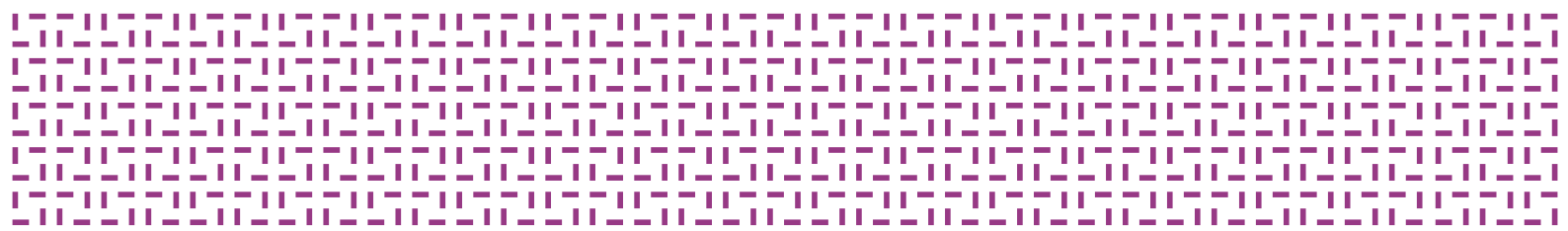
Barbora, Hejlová (ALERION s.r.o. Brno): Liturgické roucho – ornát (komerční prezentace).

Vývoj světského odívání je neodmyslitelně spojen s módou, pod jejíž taktovkou se oděv přeshíval a upravoval. Dnes tomu není jinak. Duchovní oděvy však byly v tomto směru nadmíru konzervativní. Do dnešních dob se proto dochovalo obdivuhodné množství bohoslužebných rouch v původním stavu, neboť nepodléhala módním trendům. Příspěvek seznamuje s jedním z liturgických rouch – ornátem. Uvádí v krátkosti časové a pojmové vymezení liturgických oděvů, následně se zabývá již ornátem jako takovým. Popsány jsou využívané jak tkaniny, techniky zdobení tak i témata, která byla na ornátech znázorňována

2. BLOK PŘEDNÁŠEK

PhDr. Radek Martínek, Ph.D. (Biskupství královehradecké): Jiří Jindřich z Mayerswaldu, olomoucký kanovník a jeho fundace liturgických rouch olomoucké katedrále. Poznámky k počátkům výzkumu největší střeoevropské kolekce parament.

Mezi bohoslužebnými rouchy uchovávanými v olomoucké katedrále sv. Václava jsou uloženy téměř čtyři desítky úplných mešních souprav, které můžeme spojit s osobou kapitulního děkana Jiřího Jindřicha z Mayerswaldu (†1747), nejštědějšiho příznivce dómu v 18. století. Jsou zdobené různými technikami, především bohatou výšivkou zlatými dracouny, nejvíce jich je však z brokátových tkanin lyonského původu s navzájem si blízkých tkanin s bohatými naturalistickými vzory zcela mimořádné kvality, unikátních i v evropském kontextu.

Program mezinárodní konference **TEXTIL V MUZEU**
LITURGICKÝ A OBŘADNÍ TEXTIL, ODĚVY A DOPLŇKY

Mgr. Andrea Březinová (Moravská galerie v Brně): Výstava „drobného“ církevního umění. Textilie ze sbírky Friedricha Wachsmanna.

Příspěvek se bude věnovat rozsáhlé výstavě církevního umění (Die Ausstellung kirchlicher Kleinkunst), která se konala na přelomu roku 1884/1885 v budově Moravského průmyslového muzea v Brně. Celou výstavu, jejímž cílem bylo shromáždit nejlepší příklady sakrálních uměleckořemeslných prací především z Moravy, připravil nový muzejní „kustod-adjunkt“ Carl Schirek. Svou pozornost zaměřil nejen na prezentaci historických církevních předmětů z oblasti uměleckého průmyslu, ale také na „moderní“ artefakty navržené současnými umělci v duchu neogotiky. Řada vystavených liturgických textilií se později dostala do sbírek současného Umělecko-průmyslového muzea MG. Nejsou to jen kompletní cenné liturgické oděvy, ale také fragmenty vzácných látek, které kdysi tyto oděvy tvořily. Mezi nejzajímavější textilie patří samety ze sbírky litoměřického malíře Friedricha Wachsmanna.

Mgr. Andrea Husseiniová (Moravská galerie v Brně): Barokní liturgické textilie ze sbírky Moravské galerie v Brně.

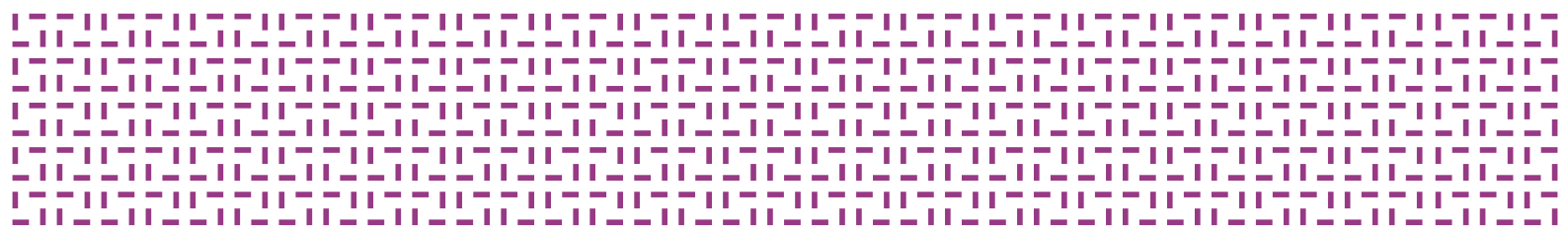
Sbírka textilu Moravské galerie v Brně obsahuje poměrně rozsáhlý soubor liturgických textilií období baroka od jednotlivých součástí kněžského oděvu až po textilní vybavení chrámu. Větší část souboru byla do sbírkového fondu získána v průběhu 20. století prostřednictvím starožitnického trhu, dále převody z institucí muzejního charakteru (Moravské zemské muzeum, Slováké muzeum v Uherském Hradišti) nebo nákupy z Charity Velehrad. Odbornému zpracování se až na drobné výjimky dosud nevěnovala pozornost. Jedná se tedy o první sondu se snahou představit tyto zajímavé památky. Vzhledem k rozsahu sbírky nebude pozornost zaměřena na celý soubor, ale budou prezentovány příklady barokních kasulí, zajímavých desénem tkaniny, materiálem, případně provedením výšivky.

Mgr.art. Ľubomíra Abrahámová (Slovenské národné múzeum – Historické múzeum, Bratislava, Slovensko): Reštaurovanie dvoch oltárnych vankúšov zo 17. storočia z Archívu biskupského úradu Spišská Kapitula.

Unikátne dva vankúše, datované do 17. storočia boli nájdené v archíve biskupského úradu v Spišskej Kapitule pri celoslovenskom výbere objektov na výstavu o sakrálnych textíliách, ktorú Slovenské národné múzeum – Historické múzeum tento rok poriada. Vankúše sú ušité z hodvábného zamatu v kombinácii s ľanovým plátnom a zdobené kovovou lemovkou. Vankúše boli v nevyhovujúcom stave a značne znečistené. Príspevok približuje komplexný reštaurátorský proces dvoch oltárnych vankúšov od reštaurátorského výskumu po samotné reštaurovanie. Proces bol zaznamenaný rozsiahlou fotodokumentáciou. Zreštaurované vankúše budú vystavené na spomínanej výstave.

Mgr.art Dana Fagová a Bc. Veronika Šulcová, DiS (Historické múzeum – Národní muzeum, Praha): Restaurování fragmentu kasule z poloviny 17. století. Využití nových metod lokálního čištění.

Ve sbírkách Národního muzea se nachází fragment liturgického oděvu, který představuje dorsální stranu kasule s velmi zajímavým příkladem starého rustikálního vyšívání z poloviny 17. století. Vzhledem k rozsahu poškození textilie musela projít celkovým restaurátorským zásahem zahrnujícím šité opravy a čištění. Stav použitých materiálů sice nedovoloval celkové mokré čištění, ale charakter znečištění a skvrn umožnil lokální způsob čištění. Z toho důvodu jsme přistoupili k testování a následnému využití nových metod lokálního čištění. Jedná se o mokré čištění pomocí odtahu vlhkosti zdravotnickou odsávačkou a čištění difúzí vlhkosti s využitím plátek agaru. Na závěr byla vyřešena vhodná forma adjustace pro uložení a případné vystavení.

Program mezinárodní konference **TEXTIL V MUZEU**
LITURGICKÝ A OBŘADNÍ TEXTIL, ODĚVY A DOPLŇKY

3. BLOK PŘEDNÁŠEK

**PhDr. Sabina Malcová, Ph.D. (nezávislá expertka v oboru islámského umění, Praha):
 Islámské tkaniny v křesťanském liturgickém a obřadním textilu.**

Již od středověku patřily tkaniny z islámského Orientu spolu s vázanými koberci k cenným a vysoce ceněným artefaktům. Z důvodu vysoké pořizovací hodnoty a nesnadného způsobu nabývání byly považovány za předměty luxusu, jež si mohla dovolit jen aristokracie nebo bohatí obchodníci. Do úzké skupiny jejich majitelů patřila i církev, která bez ohledu na konfesní dichotomii neváhala zakomponovat předměty z „nepřátelského“ islámského Orientu do svého života. Díky tomuto fenoménu, jehož boom nastal po vítězství nad Turky v bitvě u Vídně roku 1683, můžeme dodnes najít v evropských sbírkách například kasule zhotovené celé z orientálních textilií nebo jimi alespoň zdobené. Orientální textil pronikl rovněž do okruhu křesťanských obřadů, vzpomeňme alespoň na snoubence stojící na orientálním koberci při svatbě, podkládání koberců pod zemřelé či pořizování pohřebních rouch z luxusních orientálních tkanin.

Mgr. Klára Posekaná (Hornické muzeum Příbram, p. o.): Šatník Panny Marie Svatohorské.
 Milostná soška Panny Marie ze Svaté Hory u Příbrami je minimálně od 17. století pravidelně oblékána do textilních rouch. Ze souboru více než stovky šatů jich patnáct pochází ze 17. a 18. století, ve třech případech je dokonce na podšívku připevněná pergamenová cedulka se jménem dárkyně a letopočtem. Šaty jsou zpravidla třídílné, ušité z hedvábných rypců nebo brokátů a zdobené paličkovanými krajkami, výšivkami a aplikacemi.

Hana Tefal Juránková M.A. (Velké Přílepy): Jezulátka z kostela Sv. Ignáce v Praze na výstavě Pernštejnové a jejich doba.

Pražské Jezulátka, známé a uctíváné po celém světě má i své dvojníky. Velmi krásná vosková soška Jezulátka se nachází v kostele Sv. Ignáce v Praze. V roce 2012 byla zapůjčena na výstavu Pernštejnové a jejich doba, která se konala v pražském Salmovském paláci. Při této příležitosti byla vyjmuta z dřevěné schránky, kde je umístěna, a po posouzení stavu restaurována včetně oděvu.

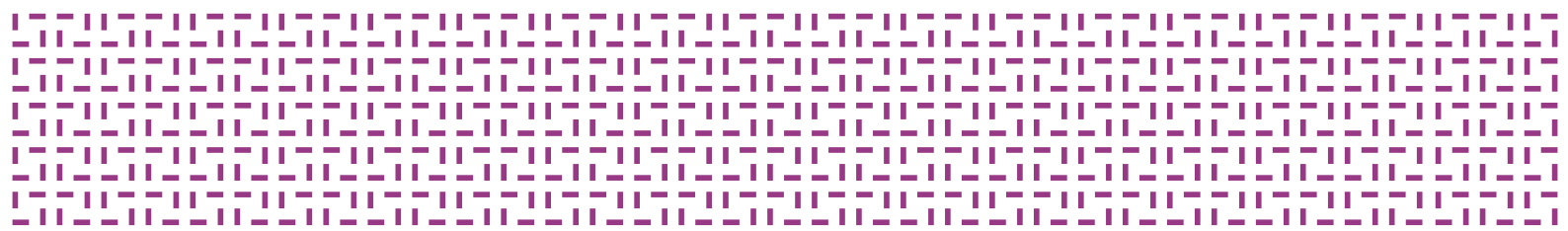
**Mgr. Monika Tauberová (Oddělení etnografické, Historické muzeum, Národní muzeum – Praha):
 Liturgický textil z kostela sv. Jakuba v Kutné Hoře ve sbírce Národního muzea.**

Přednáška je věnována třem významným liturgickým textiliím, které byly věnovány do Národního muzea ve 20. letech 20. století. Textilie pochází z městského kostela sv. Jakuba v Kutné Hoře. V roce 1995 byl spolu s dalšími historickými památkami Kutné Hory zapsán do Seznamu světového dědictví UNESCO. Dvě antependia a jedna kostelní pokrývka jsou mistrovsky provedené, jsou cenné i z hlediska datace, na jedné z nich je dokonce vyšita datace 1789 a další dvě také pochází z 18. století. Velmi zajímavé je antependium, které mělo sloužit, jako koutní plachta, ale dostalo se jako dar do kostela sv. Jakuba v Kutné Hoře, zřejmě od dívky, která plachtu zdělila, neprovdala se nebo od ženy, která zůstala bezdětná, mohlo jít i o dar testamentární.

4. BLOK PŘEDNÁŠEK

Mgr. Helena Milerová (Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě): Historie paramentářství v Jablonném nad Orlicí

Tradice výroby kostelních rouch v Jablonném začala již na začátku 19. století. Potomci Václava Neškudly v ní pokračovali až do roku 1950, kdy tři paramentní firmy, Josef Neškudla, Václav Neškudla a Ornatia - Vend a spol., byly sloučeny pod podnikem Charita – Chránová služba. Přestože právní kontinuita firmy zanikla v devadesátých letech, dosud se v Jablonném církevní textil vyšívá. Příspěvek by měl také prezentovat obrazový materiál dochovaný prostřednictvím katalogů firmy Josef Neškudla čp. 86, továrna kostelních paramentů, praporů a chránového kovového náčiní a fotografií zhotovených církevních rouch.

Program mezinárodní konference **TEXTIL V MUZEU**
LITURGICKÝ A OBŘADNÍ TEXTIL, ODĚVY A DOPLŇKY

Mgr. Marie Kuldová (Národní památkový ústav, u. o. p. Střední Čechy): Nechtěné řemeslo. Poznámky k výrobě bohoslužebných oděvů v socialistickém Československu.

Příspěvek přiblíží situaci v socialistickém Československu ohledně dovolené výroby a distribuce bohoslužebných rouch. Představí náměty a užívané techniky, změny v důsledku II. vatikánského koncilu a zajištění kontinuity řemesla v ustanovení učebního oboru ruční výšivky, který po politickém uvolnění v roce 1968 iniciovala řádová sestra kongregace de Notre Dame.

Ing. Markéta Škrdlantová, Ph.D. (Vysoká škola chemicko-technologická, Praha): Chemické čištění kovových doplňků – vliv na textilie

Liturgické textilie jsou povětšinou hojně zdobené dracounovou nebo pouze kovovou výšivkou. Dracouny jsou ozdobné nitě tvořené textilní duší omotanou kovovým páskem či drátkem z různých kovů. V práci je sledován vliv vybraných roztoků používaných při konzervování kovových lamel na textilní duši. Byl testován vliv 5% roztoku Chelatonu III a roztoku propanolu s 3 % kyseliny mravenčí a 2 % thiomčoviny na bavlněná a hedvábná vlákna. Míra degradace vláken byla vyhodnocena kolorimetricky, měřením pevnosti a viskozimetrickým stanovením limitního viskozitního čísla nebo průměrného polymeračního stupně v závislosti na typu ošetření a druhu umělého stárnutí (suché tepelné stárnutí, vlhké tepelné stárnutí).

Bc. Lucie Radoňová (Muzeum hl. m. Prahy): Adjustace krajek z pozůstalosti Valerie David Rhonfeld

Soubor krajek z pozůstalosti Valerie von David-Rhonfeld obsahuje dvacet devět paličkových a šitých krajek, pro které bylo třeba vytvořit vhodnou adjustaci. Depozitáře Muzea hlavního města Prahy poskytují jak vhodné klimatické podmínky, tak dostatečný prostor pro adjustaci rozměrných krajek. Cílem práce bylo: používat výhradně materiály vhodné pro textil, uložit předměty bez přehýbání, ochrana proti prachu a mechanickému poškození při manipulaci, přehlednost – prohlížení bez nutnosti se předmětů dotýkat a možnost vystavení předmětů na vytvořené adjustaci.

2. DEN JEDNÁNÍ
10. ČERVNA

1. BLOK PŘEDNÁŠEK

Radek Polách (Muzeum Novojičínska, p.o.): Církevní, liturgické a obřadní pokrývky hlavy 19. a 20. století v muzejních sbírkách.

Pokrývky hlavy církevního charakteru jsou dodnes často opomíjená záležitost v paměťových institucích. Je to způsobeno nejen jejich nízkým počtem, ale i absencí případného výstavního využití. Hlavním cílem přednášky k tomuto tématu je představit církevní pokrývky hlavy 19. a 20. století, které se používaly nejen pro liturgické účely, ale i pro denní nošení a výkon služebních záležitostí. Zároveň budou představeny ukázky jejich depozitárního uložení a instalace v expozicích a výstavách.

Mgr. Martin Šimša, Ph.D. (Národní ústav lidové kultury, Strážnice): Liturgický a kněžský oděv v knihách krejčovských stříhů z Českých zemí v 16. až 18. století.

Liturgický a posléze i kněžský oděv patřily v minulosti k základním položkám, jejichž výrobu nařizovaly cechovní regule adeptům složení mistrovské zkoušky. Povětšinou se setkáváme se stříhem kasule, dalmatiky, pluvíálu, v několika případech i alby, které doplňují štola, manipul, velum, bursa a palla, v jednom případě i pokrývka na ciborium. Stříhy těchto oděvů prozrazují různou sílu tradice v jednotlivých regionech, s níž se v mnoha případech přidržovaly ještě pozdně středověkých konstrukcí, v jiných naopak přijímaly již barokní tvarosloví a zdobnost. Pro běžné nošení mimo liturgický prostor byl většinou určený kněžský kabát, který přes určitou konzervativnost postupně přejímal většinu prvků dobového odívání, až se na konci 18. století ustálil do podoby, která v případě sutany více méně přetrvávala dodnes.

Program mezinárodní konference **TEXTIL V MUZEU**
LITURGICKÝ A OBŘADNÍ TEXTIL, ODĚVY A DOPLŇKY

Mgr. Martina Lehmannová (Uměleckoprůmyslové museum v Praze): Liturgické textilie ze sbírek Uměleckoprůmyslového musea v Praze

Uměleckoprůmyslové museum v Praze zpracovává v současné době projekt na restaurování a konzervaci textilu z vlastních sbírek nazvaný „Historické tapiserie a textil ze sbírky Uměleckoprůmyslového musea v Praze - konzervace a prezentace“ EHP-CZ06-OV-1-038-2014. Vedle sedmi tapiserií je pozornost věnovaná liturgickému textilu v časovém rozpětí od 15. do 20. století. Jedná se o kasule, dalmatiky, závěs a oltářní nástavec. Příspěvek představí jednotlivá díla i celý projekt.

Bc. Jitka Svobodová (Uměleckoprůmyslové museum v Praze): Příprava podkladů pro projekt konzervace textilií, podpořený z EHP a Norských fondů.

Uměleckoprůmyslové museum získalo projekt v rámci Norských fondů nazvaný „Historické tapiserie a textil ze sbírky Uměleckoprůmyslového musea v Praze – konzervace a prezentace“ EHP-CZ06-OV-1-038-2014. Příspěvek představí úkol restaurátorek připravit detailní podklady pro výběrová řízení podle pravidel určených projektem.

2. BLOK PŘEDNÁŠEK

Veronika Richtr Nauschová (Židovské muzeum v Praze): Židovské textilie související s obřady a tradicemi kolem narození dítěte.

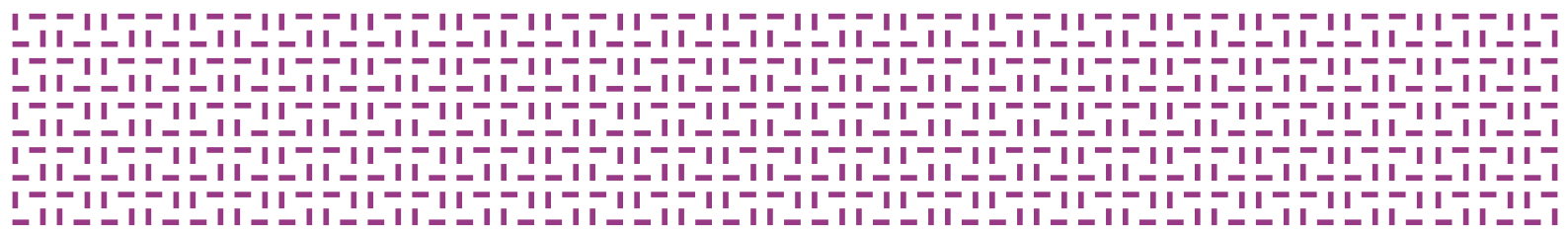
V Židovském muzeu v Praze se nachází unikátní a velmi rozsáhlá sbírka textilií, která souvisí a obřady a tradicemi kolem narození dítěte. Příchod nového života je jednou z nejvýznamnějších rodinných a společenských událostí. Po porodu následovalo v krátké době několik obřadů – např. chlapeč absolvoval obřizku, obřad vykoupení prvorozeného syna atd. Při obřizce byl chlapec zabalen do zvláštní pleny, která se později obvykle použila ke zhotovení textilie, kterou chlapec věnoval synagoze při příležitosti své první návštěvy. Tak z pleny byla zhotovena pokrývka na synagogální stůl nebo povijan na Tóru. V ŽMP je přes 1800 kusů povijanů na Tóru ať obřizkových či jiných. Celý soubor je zdigitalizován, konzervován a přeuložen. Některé povijany jsou zrestaurovány za použití různých technik. Následující příspěvek se věnuje převážně povijanům a způsobům jejich restaurování.

prof. PhDr. Alena Křížová, Ph.D. (Ústav evropské etnologie, Filozofická fakulta, Masarykova univerzita, Brno): Lidové obřadní plachty.

Na moravském venkově se až do poloviny 20. století používaly obřadní plachty. Plachta úvodnice se pořizovala nevěstě ke svatbě, nosilo se v ní dítě ke křtu a k úvodu, v některých regionech byla součástí nejen obřadního, ale i svátečního kroje a pak se dávala ženě do rakve. Druhým typem plachty byla koutnice, určená jako závěs k oddělení postele šestinedělky od ostatního prostoru. Obě plachty měly především magický význam, kdy měly chránit ženu a dítě před zlými silami. Tato funkce se promítla i do způsobu výzdoby, zvláště do motivů výšivky. Existenci těchto plachet dokládají obrazové a písemné prameny, pocházející převážně z 19. století.

Mgr. Markéta Tobolová (Etnografický ústav, Moravské zemské muzeum): Úvodnice ze sbírek Etnografického ústavu Moravského zemského muzea.

Příspěvek se týká oblasti textilu, který je spjat s obřady a obyčejí životních rituálů, a to konkrétně s oděvní součástí označovanou jako úvodnice. Tato specifická součást ženského slavnostního lidového oděvu je spjata s úvodem. Jedná se o církevním obřad požehnání udělovaného matce při prvním příchodu do kostela po porodu. Po základní charakteristice kolekce úvodnic z textilní sbírky Etnografického ústavu Moravského zemského muzea budou na vybraných kusech, z různých etnografických oblastí Moravy, prezentovány jejich charakteristické prvky jako velikost, materiál, výšivka či barevnost.

Program mezinárodní konference **TEXTIL V MUZEU**
LITURGICKÝ A OBŘADNÍ TEXTIL, ODĚVY A DOPLŇKY

3. BLOK PŘEDNÁŠEK

PhDr. Lenka Nováková (emeritní pracovnice etnografického ústavu Moravského zemského muzea): Křestní vínky a roušky v Etnografickém ústavu Moravského zemského muzea.

Křestní rouška či víněk je obřadní textilii, používanou při křtu. Příspěvek seznamuje s její historií a významem, především je však věnován kolekci ve sbírkách EÚ MZM, která obsahuje 12 kusů křestních roušek a vínků z období od počátku 19. až do 2. poloviny 20. století a reprezentuje různé regiony a jejich výšivku

Mgr. Eva Hovorková (Muzeum Těšínska, p. o.): Obřadní oděvní součástky ve sbírce Muzea Těšínska.

Přednáška přiblíží jednotlivé obřadní oděvní součástky ženských lidových krojů Těšínska a Kysucka ve sbírce Muzea Těšínska. Z velké části se jedná o rekonstrukce zhotovené národopisnou pracovnící paní Jiřinou Královou na základě jejich terénních výzkumů v padesátých letech 20. Století (svatební čepce, „prynty“, obřadní plachty, pleny, šátky). Ve sbírkách máme také několik originálních svatebních voniček a věnečků ze stříbra nebo voskovaného papíru.

Mgr. Petra Hrbáčová (Národní ústav lidové kultury, Strážnice): Svatební čepce ze Strážnicka ve sbírkách NÚLK

Svatební čepce byly na Strážnicku vysoce reprezentativním kusem oděvu. Typické je pro ně bohaté zdobení paličkovanými a vyšívanými krajkami a pošívaní skleněnými korálky a flitry, díky čemuž byly velice nákladnou záležitostí. Nevěsta čepce dostávala od kmotry, a měla právo jej nosit pouze ke slavnostním příležitostem v období jednoho roku po svatbě, nebo do okamžiku narození prvního dítěte. Pro Strážnicko je toto uplatnění čepců, úzce determinované časem i funkcí, charakteristické. Ve sbírkových fondech NÚLK je uloženo několik čepců ze Strážnice, Sudoměřic, Petrova a Rohatce, dokládajících tuto již v podstatě vymizelou součást zdejšího lidového oděvu.

PhDr. Miroslava Burianová (Národní muzeum, Praha): Oděv sváteční i smuteční.

Příspěvek představí některé předměty ze sbírky textilu Oddělení novodobých českých dějin Národního muzea, spojené s rituály a životním cyklem člověka. Oděv pro církevní i civilní obřady, jako jsou křtiny, první ples, promoce, svatba i doba smutku, patří k těm oděvům, které si sebou mnohdy nesou životní příběh svého majitele. V oděvu se často odrážely tzv. malé dějiny – např. rodinné události, sociální poměry, ale i širší celospolečenský kontext a v neposlední řadě aktuální dobová móda. Zasazen do dobových souvislostí je tak takový oděv nejen krásným dokladem řemeslné zručnosti našich předků, ale především součástí našich každodenních dějin.

